

Svar på skriftligt spørgsmål om Finlands anslutning till handelssystemet Instex

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 369/2019 rd undertecknat av riksdagsledamot Peter Östman /kd:

På vilka grunder har Finland beslutat att ansluta sig till Instex-systemet och

hur ser Finlands utrikespolitiska linje ut gällande demonstrationerna i Iran och den våldsamma nedslagningen av dem som landets nuvarande regim utövade?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Det väsentliga syftet med JCPOA-avtalet om Irans kärnenergiprogram var att för första gången underställa Irans kärnenergiprogram en övergripande internationell insyn. EU och EU:s höga representant för utrikes- och säkerhetspolitik spelade en viktig roll när avtalet förhandlades fram. Avtalet fick 2015 FN:s säkerhetsråds enhälliga stöd. Enligt JCPOA är det den internationella kärnenergiorganisationen IAEA som övervakar Irans kärnenergiprogram. För Iran var det ett centralt villkor i JCPOA att de ekonomiska sanktionerna i anslutning till kärnenergiprogrammet hävdes. När USA drog sig ur JCPOA-avtalet och återinförde de ekonomiska sanktionerna mot Iran som rådde före avtalet konstaterade de övriga permanenta medlemmarna (Storbritannien, Kina, Frankrike och Ryssland) i säkerhetsrådet att Iran hade uppfyllt sina JCPOA-skyldigheter och uppgav att man fortsätter att följa avtalet. Även de övriga EU-länderna, inklusive Finland, var ense om JCPOA:s centrala roll när det gäller att förhindra en spridning av kärnvapen särskilt som möjliggörare av övervakningen av Irans kärnenergiprogram.

E3-länderna (Tyskland, Frankrike och Storbritannien) inrättade betalningssystemet Instex i januari 2019. Syftet med Instex är att vara en finansieringskanal mellan å ena sidan Europeiska unionen och medlemsländerna i Europeiska ekonomiska området och å andra sidan Iran när det gäller produkter som inte omfattas av de ekonomiska sanktioner som USA har infört mot Iran. Hit hör till exempel läkemedel och livsmedel. Handeln via Instex är alltså inte ett sätt att kringgå Förenta Staternas ekonomiska sanktioner utan bildar en betalningskanal för produkter utanför sanktionerna. Det behövs en betalningskanal eftersom betalningstrafiken även för varuhandeln

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 369/2019 rd

utanför USA:s sanktioner just nu är trög till följd av att finansieringsinstituten är osäkra på var gränserna för USA:s sanktioner går. Under det gångna året uppgav 10 EU-medlemsländer, förutom Finland även Slovenien, Danmark, Sverige, Holland, Belgien, Spanien, Österrike, Italien och Luxemburg liksom medlemmen i Europeiska ekonomiska området Norge att de stöder Instex och undersöker möjligheten att ansluta sig. Så som konstaterades i det gemensamma meddelandet 29.11.2019 har Belgien, Danmark, Finland, Nederländerna, Norge och Sverige inlett anslutningsprocessen eftersom vi anser det synnerligen viktigt att övervakningen av Irans kärnenergiprogram fortsätter även med tanke på förebyggande av transparensen och spridning av kärnmaterial. Instex är en konkret metod att visa stöd för en fortsättning av JCPOA och övertyga Iran om vikten av att skyldigheterna uppfylls.

Iran har sedan våren 2019 meddelat att man stegvis kommer att frångå de i JCPOA fastställda villkoren. Iran har offentligt konstaterat att landet kommer att begå sådana avtalsbrott som kan återkallas, fram till att handeln i enligt med JCPOA med de kvarstående avtalspartnerna förlöper i enlighet med villkoren i JCPOA. IAEA har i sina rapporter konstaterat att Iran har brutit mot en del av sina förpliktelser. IAEA har emellertid hittills bedömt att överträdelserna har kunnat återkallas. Av den här anledningen konstaterades i det gemensamma meddelande som Belgien, Danmark, Finland, Nederländerna, Norge och Sverige lämnade att Iran ska återföras till ramarna för villkoren i JCPOA.

De iranska demonstrationerna fick sin början till följd av regeringens beslut att höja det kraftigt stödda bränslepriset med minst 50 procent. Informationen om demonstrationerna är mycket oroväckande. Det har varit svårt att få exakta uppgifter bland annat på grund av begränsningen av internet. Finland fördömer allt utövande av våld. Det har också Europeiska utrikestjänsten och Kontoret för FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter gjort. Yttrandefriheten och mötesfriheten är rättigheter som ska garanteras. Vår ambassad i Teheran står i regelbunden kontakt med lokala myndigheter. Vi har uttryckt vår djupa oro gällande kränkningarna av mänskliga rättigheter både via den här kanalen och på politisk nivå. Våra relationer till Iran både bilateralt och som del av EU omfattar många områden, även frågor i anslutning till mänskliga rättigheter och rättsstatsfrågor. EU har sedan 2011 dessutom inriktat sanktioner mot Iran till följd av människorättssituationen i landet. Dessa sanktioner hör inte samman med JCPOA och fortsatte att gälla efter att kärnenergiavtalet verkställdes.

Helsingfors 19.12.2019

Utrikesminister Pekka Haavisto